Цэна асобнаго нумэру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: **Вільня, Віленская вул., № 29.**

Цэна с перасылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес.—25 к. За граніцай: на 1 г.— 4 р. на 6 мес.—2 р. 3 мес.—1 р. Перамена адрэсу— 20 кап.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі Рукапісы і карэспандэнціі, прысланые у рэдакцію, павінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ падпісаць прозвішчэ разам с фаміліей, хто ня захочэ каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакціі. Рэдакція пакідае за сабой права папраўляць і укарачываць прысланые рукапісы і аўторам назад іх не звертае.

Год X. 9 Студня 1915 г. № 1

62/1937

Каб не было задзержкі у высылцэ газэты, просім прысылаць падпіску на 1915 г.

Кліч да працы.

Настаў новы—1915 год. С цікавасьцю, с трывогай і надзеяй углядаючыся ў будучыну, мы чакаемо чагосьці новаго ад яе, загадываем, што яна прынясе нам.

Мы, запраўды, перажываем такі час, калі ўвесь сьвет скрануўся з сваіх асноў, калі кожын дзень зьменяюцца граніцы дзержаў, калі адны з іх гінуць і творацца новые. І ніхто не згадае, што жджэ нас у гэтым новым годзі: ці благое, ці добрае?!. А калі гэтак нічога наперад сказаць нельга, калі жыцьцё прыносіць зусім неспадзеваные навіны і перамены, дык нам астаецца адно: рабіць далей сваё дзела,—тое дзела, каторае беларусы робяць ужо дзесяць гадоў. Не спадзяючыся на долю, якая можэ нам зваліцца, мы павінны далей працаваць над нацыянальным адраджэньнем беларускаго народу, над будаваньнем свае нацыянальнай культуры, цьвёрдых фундамэнтоў грамадзкаго і эканомічнаго жыцьця.

Вось задача для сьведомых беларусоў, вось іх павіннасьць перад нашым грамадзянствам, нашым народам, нашай старонкай.

Вайна спыніла шмат работ, добрые пачаткі каторых у тым гаду варажылі й добры канец. Багата рабочых рук адарвала яна ад нівы беларускай. Шмат каго зруйнавала, знішчыла дабро, багацьце. І тая невялікая жменя людзей, што праз доўгіе гады аддавала беларускай справе свае сілы, сваё здароўе, свае заработкі,—цяпер—пры агульным крызысе—ня здолее аднавіць тое, што вайна раскідала.

За шэсьць месяцоў вайны спыніўся беларускі выдавецкі рух: апрача газэт, ня бачым новых кніг, новых выдавецтв. А кніжкі гэтак патрэбны!

Замерлі беларускіе таварыствы, хаўрусы. Абарвалася праца віленскаго беларускаго музыкальна-драматычнаго кружка, каторы развіваў беларускі тэатр, музыку—песьню. Не аткрыўся дагэтуль ужо зусім наладжэны гэткі кружок у Мінску.

Некуды далёка адыйшлася думка аб аткрыцьці беларускаго навуковаго таварыства і музэю..

Дый як можна спакойна працаваць над навукай, над грамадзкімі справамі, калі навакол нас гэтулькі новых спраў і задач, калі семьі па вёсках і местох асталіся без карміцьцоў, калі перад вачыма нашымі цягнуцца доўгіе рады раненых?

Як можна цешыцца харaством прыгожаго штукарства, калі з грудзей вырываецца крык болю, калі сум і жаль выліваецца ў песьнях нашых паэтоў?

Трэба мець страшэнную сілу ў сабе, трэба мець гарт сталі, каб у такіх варунках цьвёрдай рукой каваць будучыну свайго народу. Гэту сілу, гэту цьвёрдасьць мы і павінны выявіць цяпер

Ідзе дзень вялікаго суда народоў. На гэтым судзе кожная нація будзе даводзіць сваё права на жыцьцё. Права гэткае мы давядзем толькі тады, калі выйдзем перад усімі не с пустымі рукамі і с пустым жалем, а пакажэм, што і наш народ нешта варт, што ў вялікай працы над стварэньнем сусьветнай культуры ён можэ прылажыць нешта ад сябе — нешта новае, інакшае, чым іншые націі.

Тады нас ацэнюць.

Вось у гэты важны мамэнт мы ня маем права ліць сьлёзы ды спадзевацца на будучыну. Хоць душу жаль знімае, хоць сэрцэ рвецца ад болю,—ўсе мы павінны ўстаць да працы ўсенароднай.

Хай скрануцца, хто дуж, хто можэ працаваць. Хай новая работа закіпіць на нашых нівах. Поруч з старымі ратаямі хай выйдуць новые.

Клічце кліч на ўсе староны. За дзесяць гадоў нарасьлі сілы беларусоў, толькі раскіданы па вялікім абшары, толькі ня ведаюць адны аб адных. І гэты кліч збярэ іх у вадну грамаду, бо час на іх ужо прыйшоў:

іх клічэ народ беларускі, іх клічэ Беларусь!

———

ВАЙНА.

На Ўсходнім фронце пасьля заўзятых нямецкіх атак крыху якбы прыцішэло. Праз цэлые два апошніе тыдні—прадсьвяточны і сьвяточны—найболей адбывалася толькі гарматняя перэстрэлка з абядзьвух старон ды такіе-сякіе стычкі паміж невялічкімі расейскімі і нямецкімі атрадамі. Асабліва гэта далося заўважыць на **левым беразе Віслы**, дзе немцы ужо не так заўзята вялі сваё наступленьне. Рэдкіе нямецкіе атакі у гэтым районе найболей крунціліся каля тых-жэ мейсцоў, якіе упоміналіся у вестках Штабу с папярэдніх тыднёў. Зацішшэ такое у гэтым районе некаторые тлумачуць тым, што немцы задумываюць нешта новае, зменяюць распалажэньня сваіх сіл. **У Ўсходней Прусіі** немцы меціліся атпёрці расейцоў ад Летцэна, але гэта ім не ўдалося. Каля Мазурскіх азёр без перамен. Тутака немцы, каб не даць замёрзнуць вадзе, езьдзюць па вазёрах на асаблівых чоўнах (ледаколах) і крышуць лёд—гэта дзеля таго, каб расейцы не маглі па замёрзнутай вадзе наступаць на нямецкую зямлю. Цяперака немцы вядуць тут, як-то кажуць, крэпасную вайну. Прыкрываючыся стальнымі шчытамі яны паволі наступаюць на акопы праціўніка. Часта-густа удаецца ім заняць гэтак якую часьціну расейскіх акопаў, с каторых так сама часта-густа, найболей пры помачы ручных гранатоў або атакоў на штыхі расейцы адбіраюць назад гэтые акопы. На правым беразе дольнай **Віслы** на фронце ад названай рэкі і да чыгункі **Варшава—Млава** расейскіе атрады цесна стыкаюцца с праціўнікам і адбываюцца часта-густа невялічкіе бітвы. У **Галіччыне** змаганьне усё ешчэ вядзецца па цечэньню рэкі Дунайца і ў Карпацкіх праходах. Вастрата змаганьня тут відавокам аслабела. Станоўчае наступаньне расейцоў у гэтым районе зьмянілося у часовае вычэківаньне. Аб **Перэмышлі** не чуваць нічога.

На Каўказкім фронце бітвы былі цікавейшые. Тутака расейцам удалося разбіць тры турэцкіе корпусы—адзін каля **Арадагана** а два мецючыеся ударыць расейцоў у фланг (крыло) па напрамку на **Саракамыш**. У гэтай пабедзе расейцы захапілі шмат палонных і ўселякай ваеннай здабычы. Каб аблягчыць палажэньне сваей арміі, туркі павелі было энэргічнае наступленьне у аколіцах Караургана, але расейцы звярнуліся і заставілі туркоў атступаць. Цяперака гэтае Караурганскае змаганьне, адбываўшаеся апошніе тры дні пры несьціхаючэй сьнежнай мецеліцы, закончылася расейскай пабедай. Туркі напіраные з бакоў і фронту пасьпешна атступаюць у Эрзерум. У **Зачорохскім** краі расейцы карысна выпіраюць праціўніка. Побач з гэтымі бітвамі не спынялося захапліваньне туркамі паўночна-заходняго куту **Пэрсіі** (што граніча з Расеей). Гэтак, за мінуўшы тыдзень яны захапілі аколіцы озера **Урміі** і занялі **Таврыз**. Змаганьне с туркамі прычынілося к таму, што цяперака увесь Каўказ перапоўнены уцекачамі з аколіц, захопленых вайной. Палажэньне гэтых уцекачоў вельмі цяжкое і патрабуе хуткай і шчырай помачы ад грамадзянства.

На Заходнім фронце то—мяцеліцы, то іншые замінкі, а вялікіх пабед ці вялікіх неўдач для каторай нібудзь з ваюючай стараны німа. Апошнімі часамі адбылася толькі заўзятая і крывавая бітва каля Суасона, дзе немцы хацелі заняць вельмі выгадную для сябе пазыцію. Французы адважна баранілі гэтай мясьціны. Па чыей старане поўны верх, пакуль што ня ведама, бо, як у кожнай цяперашняй бітве, тое, што сягоньня у адных руках, заўтра можэ апынуцца— у другіх.

На моры, агулам вялікіх бітваў не было. Толькі 24 сьнежня расейскі флот трохі пашкодзіў на Чорным моры турэцкіе крэйсеры «Брэслаў» і «Гамідіэ», пры чым гэты-ж флот знішчыў некольі турэцкіх тарговых і рыбацкіх караблёў. Порт Хопа нанова быў абстрэліваны.

Не ваюючые дзержавы нічым вялікім сябе не паказалі. Адно **Італія** ямчэй стала рыхтавацца к вайне, а гэтым самым і Аўстрыя пачала умацовываць свае граніцы ад Італьянскай стараны. **Румынія** так сама ня сьпіць у шапку і рыхтуіцца. Абедзьве гэтые дзержавы — як Румынія, так Італія — толькі вычэківаюць стасоўнаго мамэнту, каб выступіць з аружжэм у руках. Паміж іншым у Італіі недаўна было вялікае землетрасеньне. Шмат народу на сьмерць пагінуло, шмат пакалечэных цяперака лечыцца. Матэр'яльные страты ад землятрасеньня вялікіе.

На вайне і каля вайны.

Аб нямецкай арміі. «Русскій Инвалидъ» звертаець увагу на патрэбу кінуць старую прывычку адносіцца да праціўніка з насьмешкай і несур'ёзна глядзець на яго сілы. Газэта даець адрыўкі з новай кніжкі «Тайны нямецкаго глаўнаго штабу» доктара Карла Грэвся перэкладзенай з англіцкай мовы:

«... У аружжы, у войсках ўсе эўропэйскіе дзержавы, можна сказаць, на аднэй стаяць вышыне: пароўны адважные, вытрывалые, вымуштраваные. Самая важная розніца у тэхнічнай падгатоўцы, у магчымасьці кідаць аграмадные войска ва ўсякі патрэбны пункт у кароткі час, не марнуючы людзей і не разстраіваючы сваіх абозаў і г. д. Дзеля таго самая важная мець колькі трэба дарог: чыгунак, шосэ, каналоў. Толькі тая старана, каторая маець добрые дарогі, тэлеграфы, — патрапіць свабодна вясьці вайну. У нямеччыне гэта уладжэна, як нідзе. Амаль ўсе яе дарогі маюць стратэгічны (ваенны) характар... Каб паказаць, як акуратна працуець увесь гэты наладжэны парадак, я раскажу адно здарэньне: трэба было даведацца, дзе знайходзіцца такі-то і такі-то ваенны поезд. Праз якіе цяць мінут прыйшоў атказ: у 310 мілях ад Бэрліна, паміж такімі-то станціямі. Усе караблі, параходы, аўтаматычные павозкі знайходзюцца пад загадам ураду. Дзякуючы ўсяму гэтаму, Нямеччына пераконана, што яна можэць кінуць мільён людзей з ўсімі патрэбнымі прыпасамі на любую граніцу за якіе 48 гадзін... На недасьціглай вышыне стаіць і ўсёведаньне нямецкай арміі аб сваім праціўніку. На тэатры вайны, дзякуючы таму, што я ведаў польскую мову, я карыстаў са шчырасьці тутэйшых жыхароў. Усе яны здзіўлены тым, што нямецкіе афіцэры ведаюць тутэйшые варункі. У частцэ гэта усё ім вядома дзеля такіх прычын: «Я даведаўся, што ўся Францыя, Англія, Расея разбіты у гэтых картах (топографічных) на вучасткі, і кожным вучасткам, як бы «кіруець» аддзельны афіцэр, каторы павінен ведаць свой надзел, нібы «Ойчэ наш». (У картах адмечэны ня толькі дарогі, вёскі, але і будынкі фальваркоў, крамы, кузьні). У гэтым апаведамляючым бюро ёсьць ешчэ цэлы аддзел людзей, каторые павінны знаёміцца с самымі высокімі асобамі арміі і флота усіх чужых дзержаваў. Яны

павінны паведамляць аб гэтых асобах, аб іхніх прывычках і упадабаньнях, і хто іх акружае, іх характэрыстыкі...» Пацьверджаюцца гэтай кнігай і стараньня немцоў на вайне па часьці харчавых прыпасоў. Яны ляпей ад іншых памятаюць словы Напалеона: «армія пераходзіць не нагамі, а жыватом» і на уселякі выпадак добра сябе у гэтым абезпечылі. Нават калі і зусім не мажліва будзе падвязьці прадуктоў, яны вылічылі, што харчоў хопіць ім на 10 месяцоў. У зямлі працуніка яны карыстаюць правам рэквізіцыі. І, праўда, навет хутка атступаючы, яны адбіралі у жыхароў коні, усю жывёлу, авёс і навет жыта і пшаніцу, каторые малолі і атпраўлялі у Прусію. Што датычэ іх уваздушнага флоту, іхніх лятуноў, што знайходзюцца на таатры вайны, то яны вельмі адважны і маюць вялікае значэньня у ваенных змаганьнях. Відаць, што нямецкі уваздушны флот займаецца не забавамі, а чыста тэхнічнымі ваеннымі мэтамі. І мы, напрыклад, (на пярэдніх пазыціях) с 27 верасня да 2 кастрычніка бачылі што дзень аэропланы толькі с чорнымі крыжыкамі (асобны знак нямецкіх аэрапланоў), і адразу іхні гарматні агонь пападаў у мэту. Як відаць, у іх грунтоўна адукаваліся раней, у часе супакою, да уваздушных разведак і сыгналізацыі з аэропланоў. Нямецкай арміі уваздушны флот шмат памагаў. Здаецца мне, што толькі дзякуючы сваім лётунам яна не была акружэна на левым беразі Віслы і своечасна атступіла; агулам не раз выкруцілася с трудных варункоў».

У другім мейсцы «Русскій Инвалидъ» пішыць, што у немцаў яшчэ да вайны былі прыгатаўленьня, праекты, як разьбіць военную сілу Англіі у часе вайны з ёй. Немцы найбольш вагі давалі свайму флоту на моры і асабліва—самалётам. Яны казалі, што ў самы кароткі час смогуць перакінуць на англіцкую зямлю 350 тысяч войска на самалётах. І тлумачуць гэта тым, што, дзякуючы свайму высокаму промыслу, могуць у самы кароткі час пабудаваць сколькі патрэба самалётаў. Адзін нямецкі дырыжабль можа падняць больш 10 чэлавек, а цэппэлін—50, і калі Немцы ахвяруюць 1 мільярд марак на будову цэппэлінаў і другі мільярд — дырыжаблёў, то будуць мець 5 тысяч першых і 2 тысячы другіх. Зрабіўшы вылічэньне, пабачым, што на гэтых самалётах можна пасадзіць 150 тысяч нямецкіх вояк і перэвязьці за поўгадзіны у Англію. Але гэта яшчэ ня ўсё. Сьмелые думкі немцоў не знаюць граніц. Яны у 2 нядзелі могуць пабудаваць 100 тысяч самалётаў (без газу) і калі на кожны пасадзіць па 2 чэлавекі, то праз поўгадзіны перакінуць яшчэ 200 тысяч людзей у Англію.

Новаму 1915 году.

Ты прыдзі да нас не з здрадай,—
З добрай весткай завітай,
Развясель ты нас і ўрадуй,
Сілы, крэпасьці нам дай.
Каб мы йшлі не безнадзейне
К жыцьцю новаму ўпярод;
Знішчы ліхасьці насеньня,
Думкі горкіе нягод.
Прынясі на зямлю згоду,
Ты палёгку людзям дай,
Ясным сонейкам з усходу
Нам засьмейся ты, зазьяй!
Нашых ворагоў, як з грому,
Усіх развей і разгані,
І са славаю да дому
Ты ваякоў нам вярні.
Асушы сіротам сьлёзы
І ўзмацуй ты наш народ.
Будзь нам ў радасьць, год цьвярозы;
Будзь папраўдзі «Новы Год!»

Якуб Колас.

З Новым Годам.

Мой мілы край, край родны Беларусь!
Цябе с тваім замучэным народам
Я ўсей душой віншую з Новым Годам
І жычу шчасьця... Й Вышняму малюсь:
Хай не паходзіць Новы Год на стары.
І не ліецца хай людзкая кроў,—
Хай на бязмерным на тваім абшары
Ўваскрэсьніць ўсюды братняя любоў.
Хай сонцэ праўды ўзойдзець над табою
І вечную разгоніць цемнату,
І хай плывець рэкою залатою
Ўсё добрае на нашу беднату.
І хай забіты, скрыўджэны народ
Здабудзе ўсё скрадзёнае векамі,
Ды сьмелымі і цьвёрдымі шагамі
Культурным шляхам йдзець упярод.

П. Беларус.

На варці.

(Пісьмо з ваюючай арміі).

У тыдзень 3—4 разы я стаю па 8—12 гадзін у суткі на варці. У руках вінтоўка са штыхам, на паясе падсумак с кулямі.

Ці дзеле таго, што на мне ляжыць абавязак сьцерагчы прызначэнае мейсцэ і не пакідаць яго нават тады, калі трапіцца с табой нешчасьце; ці дзеле таго што ў тваіх жылах кіпіць гарачая кроў, а сьвежасьць ветрыка застаўляе яшчэ мацней сьціскаць вінтоўку,—мне робіцца так лёгка на сэрцы, так сьветла ў душы.

Сягоньня, цяперака чамусьці гэта маліцца хочацца. Нешта падымаючы высокае варушыць цябе...

Чаму не страшна памерці у лепшые мінуты жыцьця? Чаму часам жыцьцё і ісьмерць маюць тую самую вартасьць? Чаму чыстые як крышталі праўды прыходзюць тады, калі ўсе сьпяць і калі ты іх саўсім не жадаеш.

Сьвежасьць духа, сталёвая цьвёрдасьць мыслі і сьветлые, чыстые праўды...

Сябры! Выбачайце. Я хацеў-бы сабраць у жменьку тые думкі, што прыходзюць на варці. Выбачайце што паміж імі ня будзе зьвязі. Бо якая зьвязь можэ быць паміж тымі дзесяткамі дзён, што стаіш на варці?

Туманная восеньня раніца. Зябнуць ногі. Пачынаю хутка хадзіць навокал варты. Есьці хочацца. Сьлёзюцца вочы. Астанавіўся — і прада мною ў тумане срыбнай стужкай бліснула Вільля. Сінеюць лясы. Тамака бродам едуць церaз рэку. «Харасво!» — шапочэ мне нейкі голас, і разам гіне і голад і сьцюжа, а вусны шэпчуць самі сабой: «Харасво, харасво»...

У гэту раніцу ад гаспадара прынесла мне дзяўчына малако з лустай хлеба. Пачала вазіцца каля жывёлы. Спачатку выкінула віламі гной, паслала у хлеві сухога лісту і дала кароўцэ сена. Звычайная вясковая дзяўчына: — чырвоны твар, каса да кален. Спадабался мне яе жывы рух у працы. Як спрытна нахіляюцца яе плечы, як быстра лётаець яна са сьмехам за каровай! Колькі павабнасьці, прыемнасьці і прастаты ў гэтай вясковай дзяўчыны!

У соты раз пачынаю хадзіць навокал варты; ні аб чым ня думаю і вусны самі сабой шапочуць. «каханьне, любоў»...

Перад вайной хадзіў я са 2 месяцы сам ня свой. Прыехаўшы да хаты пасьля доўгаго вандроўства па чужыне, пачаў прыглядацца да сваякоў. Зноў пачаў братацца з роднай прыродай, ўходзіць у жыцьцёвые варункі бацькоўшчыны.

Я прыйшоў у радзімую Беларусь с парай моцных рук, с практычнай навукай, з верай, што я маю права на свабодную працу, на будаваньне роднай культуры.

І тутака я даведаўся, што самае вялікае права маюць паэты: пісаць аб цяжкай нашай долі, аб беднасьці нашай вёскі і т. д. Але прыглядзіўшыся добра да жыцьця свайго і чужого відаш адно: што сіла не ў праве, а ў праве сіла. У нас, каб быць моцным народам з гардай душой, патрэбна сіла экономічная, культурная і політычная. Бяз гэтаго уселякае право толькі пісанае на паперы дзеля нас мала чаго варта. А каб дабыць сабе сілу свабоднаго народу трэба стаяць на варці сваіх жыцьцёвых патрэб, трэба не спаць...

Кахаць Бацькоўшчыну і працаваць дзеля сьветлай будучыны — гэты дэвіз не толькі наш. Сьвятой працы хопіць дзеля дзесяткоў пакаленьнеў. З гэтай мэтай лёгка і радасна жыць і ня страшна сьмерць.

«Любоў — гэта Бог» — казаў Толстой—«і хто Бога шануе, а бліжніх ня любіць, той не маець Бога». Я бы казаў: хто Бога любіць, але аб Бацькоўшчыне не дбае — той не мае Бога...

Аткуль прыходзіць да чэлавека любоў да бліжняго, да бацькоўшчыны, да Бога? Якім спосабам абагаціць чэлавека каханьнем? Можэ свабодай, асьветай, культурай?

Ведаю толькі што з гэтым скарбам родзіцца чэлавек і, як сказана ў Евангелі, «у каго німа—у таго яшчэ больш адыймецца, хто мае, таму яшчэ і прыбудзе».

Адраджэньне Беларусі — ідэя «провінцыяльная». Гэтак пісаў аб Украіне карэсп. «Петрагр. Кур.» у лістападзе месяцы. Гэты самы карэспандэнт пішэ што на гарадох не чуваць ні беларускай, ні украінскай мовы, што ў цэнтрах культурнасьці, усе мовы ўліваюцца ў адну магучую расейскую мову.

Што беларусы жывуць сваім самабытным жыцьцём, гутараць «па просту», па беларуску, што будучына нашаго народу куецца пад саломеняй стрэхай, за сахой і касой у полі, за сякерай у пушчы—ці-ж варта аб гэтым пісаць!..

НОВЫ ГОД.

Бадай што кожны дзень вы паўтараеце: «Чур мяне! То-ж мне здалося». Бо й папраўдзе, вам усім, навет самым быстрым, часта густа здаецца. Так, бывае гэтак? Прыпомніце! Ну, вось. Са мной так сама бывае, толькі у болей шырокай форме. Ведама бо уселякіе ёсьць людзі на сьвеці. Охо-хо! А здаецца мне ой шмат; часам так усё перакруціцца, перавернецца, што і жыцьцё збрыдне. Мучэнік я ды й годзі. Знаць былі грэшные мае прашчуры, калі Бог мяне так моцна пакараў. Практычные людзі кажуць, калі здаецца—перажэгнайся. Эх пробаваў. Не памагае.

. . . .

Ухф! Чу-уць даплёўся. Жартачкі, цэлы год хацьбы, ды яшчэ па такой дарозі. Гэй, крывічане! час, даўно час вам правіць дарогі...

Ну але куды-ж гэта я забраўся. Горад. людзей цемра. Віншуюць, жадаюць... Гоман: «Гоп! Гоп! Новы Год, дзе ты! Адгукніся!..» Ціха вы, груганьнё, нічога за вамі не чутно. Каркаюць як... Гу, гу! Новы Год... А-а ты тут. А які-ж ты ядрэны і здоровенькі. Да душы, не спадзеваўся! Ані пазнаць! Бач ты, маласкасос, смаркач. Хадзі-ж ка мне на рукі, хадзі ды пацалуй. Ну? Ха-ха! Што, барада коліцца? Глупства. На, прабуй пернікоў, арэхаў, цукер... Што ты робіш, што ты?.. Не кусай арэхаў. Выплюй! О так. Але ты дрыжыш; сьцюдзена, мусіць, а? Ну ціха-ж; зайдзім вось сюды, тут можам сагрэцца і закусіць. Ну, пойдзім, нос толькі вытры.

Але не здалеў я з Новам Годам парог пераступіць, як быў аглушэны крыкамі: «Хай жывець наш новы уладар, наш Новы Год! Хай жывець... Гу-у!» І дзіву я даўся: увесь пакой аж трашчэў напоўнены рознымі дзівамі.

Можэ мне здавалося, але яны да людзей мала былі падобные. Кожны з іх меў іншую вопратку, іншы склад і рабіў то прыхільнаэ, то гідкае ўражаньне.

Больш ад усіх у вока кідаўся высокі ягомасьць. Вопратка яго, пашыта была с чорнаго аксаміту, шырокая і доўгая аж да зямлі. Замест гузікоў тарчэлі гусьцінька адна пры другой белые костачкі, прышытые ці лепш прывязаные пучкамі валасоў. На паясе, сплеценым з валасоў срыбнаго водблеску, вісела нібы то шашка, але, пільней угледзіўшыся, я уцяміў, што гэта была каса уложэнная у футарал, абцацканы мазаікай с костачэк. Галава была абкручэная чорнай крэпай на манер турэцкай шапкі. У адней руцэ трымаў ён касільно, размаляваное у чырвоные макі. У ўсей паставі чулася скрытая моц, знатнасьць роду, гордасьць.

Яшчэ не здалеў я добра разгледзіць гэтаго ваеннаго як к нам падыйшоў якісь маленькі, шустрынькі чэлавек—ні то дзяўчынка, ні то хлопчык. Ён быў чырвоны, як журавінка, і ўсё сьмеяўся ды сакатаў, рухі яго былі жывые і вуглаватые, як у мурашкі, а вопратка (падобная на народны убор) аж гарэла, аж мітусілася у вачах ад ярких коляроў. Адным словам у ім чулося здароўе, сіла, здавольнасьць. Жыцьцё так і пырскало.

Пакланіўшыся з пашанай Новаму Году, ён аддаў яму невялічкую палачку, на канцох каторай сядзела па аднэй булаве: чорнай і белай.

— Стары год кланяецца, — сказаў ён: — перадае моц уладаньня і просіць, каб умела карыстаць з гэтай булавы. І ўзноў пакланіўшыся, адыйшоў на бок, зручна пераскочыўшы церaз касільно, што патставіў яму.

Тут маю увагу звярнуло якое-сь ляпаньне. Азірнуўшыся, я згледзіў худое, худое дзіва, як гэта кажуць—скура ды косьці, Стаяло яно прысланіўшыся да сьцяны; да рэшты абарваное, плоскае, вуглаватае, як пугало, і усё разявіць сваю воўчаю ляпу, як тое піскляне у гнязде, а пасьля ляп, разявіць ды ляп...

— Цыц!—закрычэў Новы Год, узлезшы на самае лепшае крэсла з нумэра 191..., і ударыў па стале булавай. — Бачыце? паказаў ён на нумэр, — я праўнук безсмертнаго Часу, я сын двацацатаго веку, (бачу падумаў я не бяз злосьці за тое, што ён мне перашкодзіў далей разгледаць), я Новы Год, а вы—мае цацкі і ляльки. Разумеіце!?

— Хай жывець наш уладар! загрымелі усе.—Хай жывець!..

— Годзі! перабіў іх Новы Год.—Садзіціся бардзей за стол, кожны паводлуг заслугоў; будзім радавацца з вялікаго шчасьця, радавацца, што я сяджу магутны і здаровы на гэтым крэсьлі. А ты,—звярнуўся ён да мяне,—павінен уставіць стол, каб ён аж гнуўся ад розных заморскіх страў. Чуіш? Будзіш усім услужываць, бо ты чалавек. Марш!

— Марш! Марш!..—паўтарылі усе.

— Хай цябе паляруш, — падумаў я. —

Але культуртрэгер с «Петраг. Кур.» словам «провінціальны» хацеў пацьвярдзіць, што у цэнтрах культуры нейдзе прападае і украінская і беларуская мова... Аб гэтым нам не варта спрачацца, бо шмат прычын на гэта ёсьць.

Дзеля нас усё-ж вялікая радасьць, што абшары нашай бацькоўшчыны — гэта самае і ёсьць правінція; што ідэя адраджэньня Беларусоў ня ёсьць ідэя гарадзкая. У гушчы народнай радзілася ідэя беларускаго адраджэньня. Сам лапатнік ў ліку лепшых сыноў сваіх прабудзіўся ад векавога сну, каб мець права чэлавекам звацца, каб найсьці тые простые словы, што соткі гадоў жывуць паміж намі: «Жыве Беларусь!»

М. Б.

Ваюючая армія. 16/XII—1914 г.

З новым годам.

(З вайны).

Шлю павіншаваньне роднінькай газэці «Наша Ніва» і усім яе шаноўным супрацоўнікам. Каб жэ даў Бог шчасьця і добрай ахвоты нам, бедным і цёмным беларусам, яшчэ лепі любіць і чытаць дарагую усяму беларускаму сэрцу «Нашу Ніву». Тады яшчэ лепі будзе яна шырыць светлы праўды і грамадзянства. Ня ўсёж гэтак будзе, як цяпер. Дасьць Бог, павеіць добры вецер і разгоніць гэтые грозные хмары, што павісьлі цяпер амаль не над усім сьветам. А ўжо вядома, што амаль ня кожная ў гісторыі вайна прыносіла с сабой нешта новае. Вось і з гэтай вайной можэць гэтак стацца. Дык як раз тады і будзе пара нашай цёмнай, але слаўнай сваей мінуўшчынай Беларусі голасна загаманіць усяму сьвету,—на першый чарод, національные свае патрэбы, каб нам далі школу у роднай мові, каб не лічылі нас каталікоў за палякоў, а праваслаўных за расейцоў, бо мы ўсе родные сыны аднэй Маці Беларусі. Мы павінны шанаваць адзін другога веру, мы не павінны зважаць на спрэчкі, што вядуць у нас паміж сабой некаторые людзі. Кожны салдат ваюе за сваю бацькоўшчыну. А ці-ж мала нас беларусоў, праліваюць сваю кроў?! Дык нехай жэ не прападзе дарма наша кроў. Нехай, і наша родная старонка—усе як адзін чэлавек скажуць, што і мы ваевалі за сваю бацькоўшчыну і нам трэба чагось лепшаго дый многа чаго. Каб усе ведалі, як цяпер на вайне дорага свая старонка—нічога на сьвеці німа даражэй! Як дужа маркотна, што не прачытаеш сваей роднай газэткі і кніжачкі. Хоць бы адно слоўца пачуць, што дзеецца на нашай роднай Беларусі. Дык гэта на вайне, а дома мы яшчэ лепі павінны любіць і шанаваць усё сваё роднае.

Вайна пачалася, закрылі манапольки, і гэта вялікую дало карысьць для Расеі у ваеннай справі, а яшчэ большую карысьць дасьць гэткае дзела у нашым грамадзянскім і эканамічным жыцьці, дык ня будзем піць гарэлкі ніколі. За гэтые грошы, што мы прапівалі будзем чытаць Беларускіе газэты і кніжкі і яшчэ нам астанецца барыш на іншые добрые рэчы, а гэта ёсьць першы вялікі шаг у нашай національнай працы, бо разумны цьвярозы чэлавек многа большую вагу мае, чым які нібудзь іншы. Болі будзе праўды і ў судзе і ў старшыны і ў старасты, бо мы іх за гарэлку ня будзем выбіраць, як гэта вялося ў нас многа дзе да гэтай пары.

Добры чытачу, не зважай жэ на гэтые мае адарваные думкі, — яны картавые і бедные характэром, але не даюць мне гэтые думкі нійк спакою. Хоць можэ многа з нас хто і ня верніцца у сваю старонку, дык нехай яны гэтые мае думкі дойдуць да роднае старонкі, а можэ хто скажэ, што гэта й праўда, а праўда—груба, ды Богу люба.

Віншую Цябе, дарагі чытачу, і ўсіх братоў і сёстраў—Беларусоў з Новым Годам, новым шчасьцем і добры здароўем.

Бэнэдыкт Кулак,

салдат артылерыст с пад Кубліч Вітэбскай губ.

Ваюючая армія. 1915 г. 1 студня.

Ціт Бычкоускі.

1843—1913.

У 1913 гаду мінуло 70 гадоў са дня трагічнай сьмерці геніальнаго беларуса мастака-маляра Ціта Бычкоўскаго. Ц. Бычкоўскі быў сынам кухара графоў Тышкевічоў у Лагойску (барыс. пав.). Калі радзіўся і да якога прыналежаў стану, невядома, але мяркуючы с таго, што бацька яго быў кухарам, трэба думаць, што прыналежаў да селянскаго, на той час паднявольнаго стану. Як і калі навучыўся малеваць, якім спосабам трапіў на віленскі унівэрсытэт і стаўся вучэнікам вядомаго мастака маляра, прафэсара віленскаго унівэрсытэту, Рустэма—не вядома. Можна дагадывацца, што яго пан, вядомы вучоны, Канстантын Тышкевіч, памог яму у гэтым.

У 1827 гаду палкоўнік Шымановскі узяў яго за вучыцеля рысаваньня да сваіх дзяцей і вывез с сабой у Дрэзна. Маладому чэлавеку на чужыне не надта лёгка жылося: зарабляў даючы лекціі рысунку і малюючы копіі з абразоў Дрэздэнскай галерэі ды партрэты розным асобам (вядомы партрэт ген. Княжевіча). Але пры гэтым усім талент Ц. Бычкоўскаго не развіваўся, а зьнікаў, мастак чуў, што барукаючыся гэтак з жыцьцём, гонючыся за кавалкам хлеба, загубляе найдаражэйшы скарб душы — свой талент; чуў, што яму патрэбна грунтоўная навука і што год за годам праходзіць, а разам з гадамі уцекае агонь з душы. І вось, у 1836 гаду, ужо с сівізнай на галаве, Бычкоўскі едзе у Мюнхэн, каб навуку малярства прайсьці у тамтэйшай акадэміі ад пачатку. Упорнай працай дайшоў свайго: с пад яго пэнзля пачалі выходзіць арыгінальные, багатай кампазиції, творы, а сам пэнзэль мастака стаўся сьмелым і мяккім у тонах. З гэтаго периоду жыцьця нашаго мастака вядома колькі твороў: 1) «Друадкі варожучые страшную будучыну» (Дрэзно); 2) «Св. Вікторыя збіраючая даткі для ўбогіх» (Мюнхен); 3) Касец швайцарскі востручый касу» (Кракоў); 4) Дзяўчынка с пабітым гаршчком у дротніка» (невядома дзе); 5) «Музыка настраіваючый скрыпіцу» (невядома дзе).

З Мюнхена Ц. Бычкоўскі вярнуўся у Дрэзно (невядома калі), а у 1842 гаду выехаў у Венэцію. Мастацкая слава Італьянскай зямлі даўно вабіла яго, але у Італіі Ц. Бычкоўскі ізноў сустрэўся с цяжкімі варункамі жыцьця, а да таго пачаў недамагаць на вочы. І вось у 1843 гаду Ц. Бычкоўскі адабраў сабе жыцьцё: атплыў у чоўне на Лідо, падрэзаў горла і кінуўся у ваду. Цела яго, абгаладанае рыбай, за колькі дзён выкінуло морэ на берэг. І пахавалі яго там-жэ на берэзі, у пясочку.

Ц. Бычкоўскі быў ўсё жыцьцё чэлавекам правым, заўсёды вясёлым і праз гэта меў мір і любоў у людзей. Хвароба воч не пазваляла яму аддацца улюбленай працы, была цяжкай перашкодай яго творчаму духу і ён не перанёс гэтаго. Побач з малярствам Ц. Бычкоўскі страшэнна любіў музыку і сам добра іграў на скрыпіцы.

Магілку Ц. Бычкоўскаго даўно змыла блакітная марская хваля, а час змыў у памяці людзкой мейсцо гэтай магілкі... Адно асталося: колькі твороў вялікаго духа, каторые будуць вечна гаварыць людзём аб іх тварцы, прымушаючы спамянуць яго трагічнае жыцьцё і сьмерць, яго забытую і загнаную бацькоўшчыну Беларусь.

Чэсьць табе зямлячэ, што не закапаў свайго таленту, што як гэрой змагаўся з жыцьцём, што бядолным і забыты, як і твая бацькоўшчына, каторай быў лепшым сынам с паміж сыноў яе.

В. Л.

З Беларусі і Літвы.

З Віленшчыны.

Беларуская опэрэтка. У Вільні у скорым часе «Беларускі Музыкальна-драматычны гурток» паставіць на сцэні на карысьць уцекачоў опэрэтку Марцінкевіча «**Залёты**», да якой музыку апрацавала уталентаваная п. М. Кімонт.

Прызыў новабранцоў у Ашмянах у селетнім 1915 г. адбудзецца у такіе дні: 1) у З прызыўным участку—15 студня, 2) у 2 прызыўным участку—28 студня і 3) ў 1 прызыўным участку—9 лютаго. — усе 3 участкі у г. Ашмянах. Наваранцы, прынятые на ваенную службу, будуць атпушчэны дамоў да 24 лютаго.

Суд. «Кіевск. Мысль» паведамляе, што ў Вільні латыш Озолін за распаўсюджываньне у Мітаві 30 ліпня адозваў проці вайны засуджэны ваенна-акружным судом на 8 год катаргі.

Кара сьмерцяй. Надовічы віленскі васнна-акружны суд засудзіў В. Фёдорова і А. Ігнаценкова за грабежства у г. Полацку на кару сьмерці.

Проці гарэлкі. На «Паўночна-Заходніх» чыгунках апавешчана абавязываючая пастанова, па якой, пад карай 500 руб штрафу або 3 месяцы арышту, забараняецца на лініях чыгункі і ў яе граніцах

Прывалок вось гэтаго пашыхона на сваю бяду, цяпер ні у зад, ні у перад. І пашоў я старацца па шафках, у кухні, як ахмістрыня якая, і здавалася мне што я з малку толькі і раблю тое, што прыслужываю.

Знайшоўшы лусту хлеба, чорнаго што зямелька-маці, каўбасы с поўаршына, гарэлкі ды віна у бутэльках самых дзіўных, небываных форм, я раставіў усё гэта на стале. Першы пачаў пробаваць Новы Год.

— Фі-і!—зморшчыўся ён, узяўшы хлеб у рукі,—які кастравы! Па ім і чорт босы не адважыцца прабегчы... Абач! Што гэта ён падаў? то-ж не каўбаса, а кішка напхнутая буракамі і бульбай. Цьфу! а гарэлка якая салоная, віно мутнае, густае...

— Мусіць сьлёзы, пот! Пэўна кроў, кроў! —Завыл усе.

— Гэй, чэлавек! Здзекі з мяне пачынаіш ужо строіць? Што? Гэта твае такіе заморскіе стравы?! Хадзі сюды! І Новы Год замахнуўся булавой. Тут мне на выручку падаспеў шустрэнькі чэлавечак.

— Стойце! Выбачайце! Я казаць хачу. Стары год прасіў вашу сьветласьць Новы Год, каб не сердавалі і нікога не вініні. Ён ласейшаго нічога ня мог вам пакінуць, ён сам апошніе часы ціскаў бяззубымі дзяснамі сухую скарынку; з ёй у роце і памёр, з ёй і пахавалі.

— Умгмм. Дык ты тут не вінават!? Беднэнькі, шкада мне цябе, усе крыўдзюць, паняверають... — звярнуўся да мяне Новы Год і пацёр кулачкамі вочкі.—Вось каб я з гэтаго мейсца не устаў, каб я ня ўзрос, калі я цябе не апчасьліўлю, калі ня ўкрыю поле збожам, як бор, калі не абагачу думку людакую на век у перад, калі не забазпечу людзей ад голаду, пошэсьці, сьмерці...

— Гу, гу, гу!—Ак, ак, ак!—Кэ, кэ, кэ!—Шшш!..—Фю-ю—разлягłося з аднаго боку.

— Чаго вы? Чаго? — ужо шмат мягчэй усьцішаў Новы Год.—Давайце гуляць лепш у цот і лішку,—і сам пачаў смактаць пальчык. Але ніхто яго на слухаў. Гоман рос і грозіў закончыцца бядой. Я па псыхіцэ людзкой зразумеў, што настаў час, калі з адным выстралам магу забіць двух зайцаў, і пачаў гаварыць.

— О, год мой Новы, я бачу, што ты сынок ня грэшных бацькоў, што (у тваім сэрцы нема і напарстачка папсутай ад злосьці крыві. Я гнуся да ног тваіх і прашу змілаваньня за мае сьмелые словы, якіе будуць далей. Ты, Новенькі Годзік, яшчэ зялёны, у цябе ручкі і ножкі як ніточкай перэвязаны, а цела твае сьвецішца, як квашаніна, і, хоць ты расьцеш і мудрэеш ад кожнаго чыка вун той машынкі, (я паказаў на сьценны гадзіннік) аднакжэ табе трэба з'есьці не адну бочку жалезнаго бобу, каб умела павясьці лад. Твае маленькое сэрцайко жадае мне дабра. Дзякуй табе, яшчэ раз дзякую. Але гэтым самым ты падымаеш цэлую буру вун паміж тых дзіваў... Гыны, праклятае стварэньне, чаго вочы лупіш!.. О, Годзік мой Новы, надзея, лятуцьцё маё, ты яшчэ бязсільны, каб пакалаць усе перашкоды, усе калючкі жыцьцёвые, і толькі з маей помачай...

Далей мае словы заглушылі: іранічны сьмех, гіканьне, сьвіст большай часткі дзіваў, ворагаў настроеных ка мне. Мяне ахапіла дзікая злосьць.

— Маўчы, шуметнік, падынкі пекла! — і, вырваўшы булаву у Новаго Года, грозна страсануў ёй у паветры. — Увагі, пераможцы! Я прэтстаўнік двуножных стварэньняў — усемагутных людзей, у маей моцы сьвет і цяпло сонца, я пяруном кірую, я раскрышу вас драбней маку і на зямлі збудую рай! Я меру абшар, я меру час. Вы ўсе і ты, смаркач, Новы Год, будзіце рабіць тое, што я хачу, што мне будзе да ўспадобу...

І толькі хацеў я перайсьці ад слоў да дзела, як нехта аглушыў мяне словамі:

— Што за неспакойства!

— Ён, ён...—пачалі торкаць на мяне пальцамі.

. . . .

Апынуўшыся на вуліцы у побачкі з гарадавым я нашчупаў у кішані нешта чужое. Гэта быў шустрэнькі чэлавечак.

Пасінеўшы, скорчыўшыся у камочак, глядзеў ён мне у вочы, усьмехаўся і усё паўтараў: «Ты так робіш кожны год». Не сьцярпеў я гэтых слоў і загадковай усьмешкі, дый кінуў яго з імпэтам воб зямлю.

Вось пасудзі, тут мудрасьць людзкая, ці-ж яго варта было, пасьля усяго вышэйшаго, гнаіць у кішані?..

Л. Р.

піць гарэлку і паяўляцца ў гэтых мейсцох п'яным.

Браварок. Надовічы акцызнікі выкрылі патайны політурны браварок у хаце селяніна вёскі Ажулоўкі (віленск. пав.) Пётры Станілевіча.

Пажар. У в. Колпеі, войстомск. вол., ашмянск. пав., згарэло 9 гаспадарскіх забудаваньняў з усім дабром 9 гаспадароў.

Ваўкі. Каля м-ка Кроні (троцк. пав.) напала 7 ваўкоў на лесьніка А. Бабянскаго. Лясьнік с перша стрэляў у ваўкоў, а пасьля ускочыў на дзерэво, дзе і прасядзеў усю ноч. Толькі на раніцу падарожные ўбачылі яго і знялі з дзерэва.

Нашы навіны. (З даўгіноўск. вол., вілейск. пав.). Адзін селянін вёскі Васілінак, даўгінаўскай валасьці, Казімір Красоўскі меў 800 руб. і ня ведаў гдзе іх схаваць. Сколькі ён ня думаў і ня мог прыдумаць добраго мейсца. А пасьля узяўшы гэтые грошы занёс на поле пад ветрак у каменьня і схаваў. Якраз пасьвілі пастухі на тым мейсцы жывёлу і знайшлі гэтые грошы. Адзін, пастушок быў гаспадара гэтых грошы, а другі—другога гаспадара. Пастушкі думалі што гэты грошы, як кажуць, швэдоўскіе і забралі сабе. Пасьля панёс Красоўскі дакладываць да тысячы у гэтые каменьня, аж глядзіць і гэных німа. Падняўся крык і, як даведаўся, што знаў аб іх яго пастушок, стаў біць яго да сьмерці, а пастушок той толькі знайшоў, а забраў грошы бацька другога пастушка. Справа дайшла да станавога, і станавы адабраў гэтые грошы і аддаў Красоўскаму. Цяперака, як чуваць, пастушок Красоўскаго памёр ад атрыманых ад гаспадара пабоеў, уміраець і гэты чэлавек, каторы забраў с-пад каменьня грошы; відаць і яму добра досталася палак. Вось што зрабіў нядобры схоў, вось мы, беларусы, што робім у 20 веку, калі усе народы дайшлі да такой вялікой цывілізацііl аж стыдна гаварыць. Пара апомніцца, што і нашы прадзеды, былі разумнейшые за нас. Людзі, каторые маюць грошы, закладаюць хаўрусные крамы, коопэратывы, а у нас іначэй: хто маіць—той не знаіць, што з імі рабіць: палажыць там, гдзе паперовые грошы мышы могуць зьесьці, або с саломай карова зьесьць. Адным словам, нікому не дасьць і сам не скарыстаець.

У м. Даўгінаві хутка скончуць будаваць рэмесленнае вучылішчэ на тры аддзелы: слесарнае, кавальскае і сталярнае. Добра і такое, бо усё-ж такі наш селянін можэ чагось лепшаго падвучыцца. Сколькі ні пісалі і ні стараліся, каб аткрыць гарадзкое вучылішчэ, але міністр народнай асьветы даў знаць, што у гэтым гаду не хапае грошы на открыцьцё новых гэтакіх вучылішч.

У гэтым самым мястэчку думаюць аткрыць у 1915 г. «Сельскі гаспадарскі гурток», каб рабіць на полі розные пробы са збожэм і выпісываць к вясьне для гаспадароў добрые пэўные насеньня.

Б. Н.

З Міншчыны.

Абавязывающая пастанова, апавешчаная у Мінску. У губэрнях: Мінскай, Магілёўскай і ў паветах: Смаленскім, Краснінскім, і Парэцкім—Смаленскай губ. і Слонімскім, Кобрынскім, Пружанскім і Брэсцкім (апрача мейсцовасьцей, уходзячых у крэпасны район)—Гродзенск. губ., вартаваньне (охрана) жалезнадарожнай лініі, тэлеграфу і ўсіх збудаваньнёў, якіе знайходзяцца у паласе адмежэванай для чыгункі, ускладаецца на мейсцовае насеmenьне. Асобы, вінавачэные у нявыпоўненьні гэтай абавязываючай пастановы будуць карацца штрафам да 3000 р. або атседкай у турме ці крэпасьці да 3 месяцоў.

Штраф. На пражываючаго ў фальв. Стрэжаў, хойніцк. вол., рачыцк. пав., мешч. г. Мітавы, К. Леболя наложэна штрафу 3000 р. або 3 месяцы арышту за распаўсюджываньне фальшывых чутак аб вайне, выклікаючых трывогу.

Высяленьне. Упраўляючый двара Вірхуціно, бабруйск. пав., барон фон-Майдэн за публічную зневагу расейскай народнасьці высяляецца з Мінскай губ.

Кара сьмерцяй. Надовічы выпоўнена кара сьмерцяй па прыгавору мінскато ваенна-акружного суду над Л. Карпінскім, С. Хурсом, С. Булайчыкам, П. Сарновым, М. Кавальчуком і О. Глінскім якіх вінавачэна у разбойніцкім нападзе у часе мобілізаціі у Ігуменск. пав.

Лазарэт замест шынкоўнец. Селяне Заслаўск. вол. Мінск. пав., прыгаварылі на сходзе закрыць усё казённые і прыватные шынкоўні, а заместа іх, за згодай суседніх валасьцей, аткрыць у Заслаўі селянскі лазарэт для раненых.

Шалёны. У Мінску у памешчэньні службы цягі Лібава-Роменскай чыгункі прылучылося такое нешчаснае здарэньне. 23 сьнежня днём прыйшоў у гэту кантору без дай прычыны тэхнік гэтайжэ чыгункі С. Ліпніцкі і адразу звярнуў на сябе увагу сваей гутаркай не дарэчы. Пасьля зайшоў ён ад дзьвярэй і без нічога ніякаго пачаў стрэляць у людзей, што там былі. Найперш раніў цяжка інжэнера Т. Маслова і лягчэй В. Рэдзько. Тутака патскочыў да стрэляючаго чыноўнік М. Сорокін, каб вырваць аружжэ, але трыма выстрэламі Ліпніцкі палажыў яго трупам на мейсцы. Усе быўшые там людзі уцяклі. Ліпніцкі тады заваліў дзьверы мэблямі, каб ніхто ня мог улезьці. Паклікалі паліцію, каторая гадзіны дзьве не магла даць рады шалёнаму. Пасьля удалося гарадавіком прабрацца цераз вакно і абезаружыць Ліпніцкаго, ранюча яго цяжка выстрэламі. Ліпніцкі выпусьціў у гэты дзень 18 куль, якімі апрача названых асоб раніў яшчэ канторшчыка Есінова і чыноўніка М. Евлова. Ад атрыманых ран у часе перастрэлкі с паліціей Ліпніцкі памёр.

З усіх старон.

Аб прызыве. Апавешчана Найвышэйшы указ аб лічбе навабранцаў сёлетняго (1915 г.) прызыву. Прыклікаецца на ваенную службу 585 тысяч. Прызыў будзе цягнуцца ад 15 студня да 15 лютаго 1915 году. Прыймаюцца у войска усе, годные к ваеннай службе і не маючые льготы, а такжэ маючые льготу чацьвёртаго, трэцяго і другога разраду і ўсе льготнікі першаго разраду з лічбы асоб жыдоўскай веры.

Аб дармовым праездзе. Па загаду міністэрства дарог ад 3 сьнежня 1914 г. спынено выдаваньне пасьведчэняў на дармовы праезд па чыгункам сваяком пакліканых на вайну запасных і ратнікоў для адведываньня сваіх хворых і раненых ваякоў.

Проці кніжэк. Чэрнігаўскі губэрнатар апратэставаў пастанову городнянскаго (чэрнігоўск. губ.) земскаго сабраньня аб арганізаціі лекцій аб вайне, а такжэ аб пашырэньні сярод населеньня і раненых, знайходзячыхся ў земскіх лазарэтах, географічных карт (мап) і даступнай для народу літэратуры, знаёмлючэй с ходам ваенных здарэньнеў.

На Чырвоны Крыж ад пачатку вайны да 20 сьнежня наплыло дабравольных ахвяр на суму 4,333,175 руб. 60 кап.

На патрэбы вайны Масква як падлічылі маскоўскіе часопісі, ахвяравала дагэтуль каля 44 мільёноў руб.

Мільён рублёў на мэдыкамэнты (лекарскіе прылады). Член глаўнаго упраўленьня Чырвонаго Крыжу Ордін апаведаміў глаўнае упраўленьне, што с прычыны новаго наладжываньня аддзелоў Чырвонаго Крыжа на Каўказі і заснаваньня басьніцоў у чатырох паўдзённых губэрнях, чаго даўней не спадзевалася, паўстае патрэба прыдбаць заграніцай мэдыкамэнтоў на 1 мільён рублёў. Глаўнае упраўленьне пазволіло радзе складоў закупіць патрэбные рэчы на гэту суму.

Кара сьмерцяй за шальмоўствы пры дастаўках у армію. Аж гэткай кары будуць аддаваць тых, што захочуць рабіць якіе шальмоўствы пры дастаўках уселякіх рэчэй патрэбных для ваюючэй арміі.

Для манапольшчыкоў. Рада міністроў зацвердзіла пастанову міністра фінансоў аб выдачы 1,900,000 руб. на запамогі звольненым с службы вольнанаёмным служачым пры казённай прадажы гарэлкі.

Аб гарэлцы У кастрычніку 1914 г. гарэлкі і спірту прададзена ва ўсей Расеі 87,186 вёдзер, на 9,756,306 вёдзер меней, чымся у кастрычніку 1913 г.; ад 1 студня да 1 лістапада 1914 г. агулам прададзена 54,061,584 вёдры, на 29,539,541 вёдзер меней, чымся за той-жэ час у 1913 г. Даход ад прадажы гарэлкі і дэнатурованаго спірту у кастрычніку 1914 г. раўняўся 1,492,109 р., або на 82,597,087 руб. меней, чымся у кастрычніку 1913 г.; агулам ад 1 студня да 1 лістапада 1914 г. гарэлка дала 465,604,716 руб., на 249,417,300 р. меней, чымся за той самы час у 1913 г. Да гэтых вылічэньнеў не далучэны рэзультаты ад прадажы гарэлкі у губэрнях захопленых вайной.

Прадажа гарэлкі у 1915 г. Глаўнае упраўленьне неакладных збораў і казённай прадажы гарэлкі разаслало у губэрскіе акцызные установы цыркуляр, загадываючый прыступіць к наладжэньню парадку продажы гарэлкі у даннай губэрні у 1915 г. Парадак гэты павінен быць абдуманы толькі на адзін год. Ужо пачаліся працы у гэтым напрамку, спадзеючыся, што праўдападобна продаж некаторых спіртных напіткоў аткрыіцца на пачатку лета.

На сваей адзежы. Глаўнае турэмнае упраўленьне. каб зьменьшыць расходы казны, пазволіло арыштантам мець сваю адзежу Адзежа гэта, бялізна і обуў павінны быць пашыты з матэр'ялу, падобнаго турэмнаму, і на турэмны манер.

За газэту. Аштрафована рэдактара «Веч. Вр.», Суворына, на 3000 руб. або 3 месяцы арышту за стацьцю: «Остзейцы міністэрства заграніčных спраў» і «Вялікіе спадзеваньня».

Проці немцоў. Петроградзкі градоначальнік паведаміў паліцію, што ў сілу загаду Верхоўнаго Глаўнакамандуючаго павінны пакінуць Петраград да 15 студня усе нямецкіе і аўстрыяцкіе падданые без ніякіх выключэньнеў—ростам ад 17 да 65 год. Тые з нямецкіх і аўстрыяцкіх падданых, каторые ня выпоўняць гэтаго загада, будуць аддадзены пад ваенна-палевы суд.—«Бирж. Вѣд.» пішуць, што па загаду ваенных ўласьцей ва ўсей расейскай дзержаві будуць спынены на ўвесь час вайны усе выдавецтвы газэт у нямецкай мові.—па загаду ваенных ўласьцей закрыта у прабалційскіх губэрнях 11 ніжэйшых школ, утрымліваных быўшымі нямецкімі таварыствамі.

76 сьмерцей ад дэнатурованаго спірту. С прычыны атруцьця дэнатурованым спіртам памёрла у Варшаві у сьнежні 16 людзей. Агулам за 5 апошніх месяцоў 1914 г. прыплаціла жыцьцём праз піцьцё дэнатурованого спірту 76 чэлавек.

У Галіччыне. Архіепіскоп Евлогій прэдставіў у сынод стасоўные матэр'ялы аб арганізаціі у Галіччыні праваслаўнай цэркві. Паміж іншым холмскі ўладыка дае раду скасаваньні у Галіччыні цэркоўнай уніяцкай ўладу, бо расейскае право не прызнае уніі, а за гэтым паручае звярнуць увагу на устройство у Галіччыне цэлаго раду цэркоўна-прыхадзкіх школ.—Гурток расейскіх націоналістоў, каб зменьшыць польскі выгляд Львова, выступіў с праектам, каб пасьля вайны усе польскіе памятнікі перэнясьці да Варшавы і Кракова, а калі гэта не ўдасца зрабіць, то да Масквы для памешчэньня іх у Крэмлі, як ваеннай здабычы.

Пры гэтым нумэры разсылаецца усім падпісчыкам «Беларускі Календар» на 1915 год.

Аб усім па троху.

Колькі усяго славяноў. Калі цяпер, як кажуць, ідзе вайна паміж іншым за лепшую долю паднявольных народаў, прыводзімо тутака лічбы славяноў, з якіх не малая частка знайходзіцца пад такой ці сякой няволяй. Агульная лічба славян на ўсей зямлі даходзіць да 178 мільёнаў. Гэтак, Вялікаросаў 70 мільёнаў, Украінцаў—38, Палякоў — 27, Беларусоў—9, Сэрбо-Хорватаў — 12, Чэхаў — 8, Балгароў—8, Славакоў—3, Словенцаў—2 мільёны, Лужычан—200 тысяч.

Пісьмо у Рэдакцію.

Просім Шаноўную Рэдакцію памясьціць нашу пісульку са шчырай падзякай Беларусскаму Музыкальна Драматычнаму Гуртку.

Ад душы дзякуем названы гурток за прысланые папіросы і серчыкі.

С пашанай Музыканты с перадавога перэвязачнаго пункту . . . . пехотнаго . . . . палка.

Пісаў музыкант *Янук Міхаэль.*
Ваюючая армія, 19/XII—14 г.

Рэдактар-Выдавец
I. Луцэвіч.

Фирма удостоена на россійскихъ и заграничныхъ выставкахъ более 100 наградъ.

СѢМЕНА

огородныя, сельско-хозяйственныя, лѣсныя и цвѣточныя, самаго высш. достоинства, вѣрныхъ сортовъ и съ испытанной всхожестью, предлагаетъ въ самомъ богатѣйш. выборѣ по сам. умѣренн. цѣнамъ

Гейнрихъ Геггингеръ въ Ригѣ,

Сѣменная торговля (существуетъ съ 1851 г.).

Каталогъ высылается безплатно, а главный каталогъ со многими новостями и съ болѣе 700 рисунками высылается за 30 коп., съ наложеннымъ платежемъ 50 коп.

Друкарня Марціна Кухты, Татарская 20.